

(Publisert i [Forsvarets forum](#), nr.12, desember 2007, s.57;
http://www.fofo.no/%C2%ABKrigsstaten+Norge%C2%BB%3F.b7C_wZzW3I.ips)

Dette er en utskrift av artikkel fra Forsvarets forum.
www.fofo.no

«Krigsstaten Norge»?

På oppdrag fra Det Norske Studentersamfund gjennomførte Institutt for Fredsforskning (PRIO) i 1970 et prosjekt med formål å påvise at Norge var en «krigsstat», skriver Odd Gunnar Skagestad.

Varen ble levert i form av rapporten «Krigsstaten Norge», utgitt i bokform på Pax forlag.

Bokutgivelsen skapte ingen store rystelser i vår hjemlige sikkerhets- og forsvarspolitiske diskurs. Her hadde man annet å tenke på. Dette var under en av den kalde krigens mange kjølige faser, hvor spesielt Sovjetunionens styrkeoppbygging på Kola og den sovjetiske Nordflåtes utvidede øvelsesmønster i Norskehavet skapte bekymring for Norges sikkerhet.

Fedrelandet. Norge søkte ly under den amerikanske atomparaplyen, og gjennom 1970- og 80-årene ble Forsvaret modernisert, med vekt på å kunne motta alliert bistand i en krisesituasjon. Det var en tid preget av tøffe forsvarspolitiske valg, med betent strid knyttet til stikkord som «rakettsaken», «dobbelvedtaket» og «forhåndslagring».

Men det meningsløse begrepet «Krigsstaten Norge» var det ingen som snakket om. Norges forsvar var ment å skulle forsvare fedrelandets territoriale integritet. Norsk forsvarspolitisk doktrine la til grunn at denne oppgaven skulle kunne håndteres med alliert hjelp, med Nato som kollektiv garantist for det enkelte medlemslands sikkerhet. Og Nato var en defensiv forsvarsallianse: Ikke minst fra norsk hold avviste man enhver tanke om at alliansen skulle engasjere seg i «out-of-area»-operasjoner.

Selvbilde. Berlinmurens fall og Sovjetunionens sammenbrudd innvarslet en utvikling som skulle føre til et paradigmeskifte i norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk. En kostnadskrevende moderniseringsprosess ble ledsaget av en tiltagende slanking, med gradvis nedbygging av anlegg og styrkeoppsetninger. Samtidig skapte vi oss et selvbilde som «humanitær stormakt» og «fredsnasjonen Norge» – et selvbilde og en rolle som ikke kunne begrenses til eget territorium. Men også Nato knesatte et utvidet sikkerhetsbegrep med en humanitær komponent, hvor også omsorgen for våre naboers ve og vel måtte inngå.

Et tankekors. Kosovo-konflikten i 1999 viste at det nå var en ny virkelighet, med nye prioriteringer som gjaldt. Det nye stikkordet, som rettferdiggjorde bruk av våpenmakt mot fremmed jord i fredens og forsoningens tjeneste, var humanitær intervensjon. For mange forsvarsvenner var det likevel et tankekors at Norge – gjennom sitt medlemskap i Nato – for første gang deltok i en angrepskrig mot et land utenfor alliansens område. Og dette var bare

begynnelsen. Med begivenhetene 11. september 2001 kom kampen mot terrorisme på det internasjonale samfunns dagsorden. For Norge og våre allierte ble behovet for å trygge den internasjonale rettsorden en hovedbegrunnelse for å iverksette militære intervensjoner. Derfor er våre soldater i dag i krig i Afghanistan.

Fjerne himmelstrøk. De norske enhetene som kjemper i Afghanistan er topptrente og velutrustede spesialstyrker. De er et resultat av en bevisst satsing på opplæring og utrustning av styrker for raskt å kunne settes inn i skarpe spesialoppdrag i FN- eller Nato-ledede operasjoner under de mest krevende og uvante forhold under fjerne himmelstrøk. Å holde seg med slike styrker koster penger. Men samtidig har vårt konvensjonelle forsvar, territorial- eller «invasjonsforsvaret», gjennom en lang årrekke blitt nedbygget. I tillegg til å ha vært en villet prosess, er nedbyggingen også en følge av vedvarende underfinansiering. Vi er vitne til en utvikling som med tiden vil kunne føre til at vi ikke lenger vil ha noe Forsvar. For å sitere forsvarssjefen, general Sverre Diesen: «Fortsetter tapet av kjøpekraft vil Forsvaret om ca. 25 år være så svekket at bare begrensede enheter som kystvakt og grensevakt mot Russland vil være i full funksjon. Et selvstendig, nasjonalt Forsvar vil være historie.»

Krigsmakt. Og for å vise at han mener alvor, foreslår forsvarssjefen i sin Forsvarsstudie 07 (FS 07) blant annet å nedlegge 12 av landets gjenværende militærbaser, samt vrake de seks nye MTB-er til en prislapp på fem milliarder kroner.

Norge er havnet i en situasjon hvor vi må stille oss spørsmålet: Hva skal vi med Forsvaret? Med fremleggelsen av FS 07 synes forsvarssjefen å ha trukket den konklusjon – det være seg på egne eller på sine politiske foresattes vegne – at fremtidens norske forsvar skal være et nisjeforsvar, tilpasset begrensede nasjonale og spesialiserte internasjonale oppgaver. Noe territorialforsvar skal vi ikke kunne koste på oss å ha.

Er det virkelig dette vi ønsker? Skal fremtiden bli at Norge har en krigsmakt, men ikke noe forsvar? Skulle dette bli «Krigsstaten Norge»?

Odd Gunnar Skagestad, Lt (R)